

Çiğdem Akın

SERİ		CİLT		SAYI		
SERIES	A	VOLUME	40	NUMBER	1	1990
SERIE		BAND		HEFT		
SÉRIE		TOME		FASCICULE		

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ
ORMAN FAKÜLTESİ
D E R G İ S İ

REVIEW OF THE FACULTY OF FORESTRY,
UNIVERSITY OF ISTANBUL
ZEITSCHRIFT DER FORSTLICHEN FAKULTÄT
DER UNIVERSITÄT ISTANBUL
REVUE DE LA FACULTÉ FORESTIÈRE
DE L'UNIVERSITÉ D'ISTANBUL

REŞADİYE (DATÇA) YARIMADASI'NIN EKOLOJİK ÖZELLİKLERİ

Prof. Dr. M. Doğan KANTARCI¹⁾

Kısa Özet

Reşadiye (Datça) Yarımadası Anadolu'nun güneybatı köşesinde yer almaktadır. Yarımada 70 km uzunluğunda olup, en dar yerinde 800 m, en geniş yerinde 17 km genişliğindedir. Yarımada, iki ayrı dağlık kütle ile bu kütleleri birleştiren dar ve alçak bir boyun arazisinden oluşmuştur. Arazi çok sarptır. Tarıma uygun arazi de pek azdır. Bu nedenle yarımada bakir kalmış veya insanın zaman içinde gelişen ve sonra tekrar gerileyen etkileri sonucunda bakirleşmiş veya yabanlaşmış birçok doğal ekosistem bulunmaktadır. Reşadiye (Datça) yarımadası, insanın varoluşu, yerleşip doğayı kullanışı, sonra yok oluşu ve yeniden yerleşip doğayı kullanımının zaman içinde izlenebildiği ender yerlerden biridir. Bu nedenle Reşadiye Yarımadası'nın ekolojik özellikleri üzerinde yapılan araştırmalarda arkeoloji ve jeolojiyi (özellikle volkanizma ile tektonik) gözönüne almak gerekmektedir.

1.GİRİŞ

Reşadiye Yarımadası Anadolu'nun Ege Denizine doğru uzanan en güney yarımadası olup, Ege Denizi (Kerme Körfezi) ile Akdeniz'i birbirinden ayırmaktadır. Yarımada kuzeyden gelen serin fakat kuru rüzgârlar ile güneyden gelen ılık ve nemli rüzgârların etkisi altındadır. Boyu 70 km en geniş yeri 17 km, enyüksek noktası 1162 m olan Reşadiye Yarımadası arazisinin sarplığı, iklimin özellikleri ve insanlık tarihi boyunca geçirdiği varoluş-yokoluş süreçleri ile ilgi çekici bir doğal ekosistemdir. Bu doğal ekosistem ekolojik özellikleri bakımından ayırdedilebilen alt ekosistemlerden oluşmuştur. Sunulan çalışma Reşadiye Yarımadası'nın ekolojik yapısı ve buradaki ekosistemler üzerindeki araştırmamızın ilkidir.

1) İ.Ü. Orman Fakültesi Toprak İlimi ve Ekoloji Anabilim Dalı Öğretim Üyesi

2. GENEL YETİŞME ORTAMI ÖZELLİKLERİ

2.1. Yeryüzü Şekli - Yerleşme ve Arazi Kullanımı İlişkisi

Reşadiye Yarımadasını doğuda Ahmetözü Vadisinden başlayarak batıya doğru Honaz Dağı kütlesini de kapsayacak şekilde ele almak daha uygundur. Yarımada'nın uzunluğu, batıda İskandil Burnu ile doğuda Değirmenyanı (Ahmetözü Vadisi) arasında 70 km'dir. Yarımada'nın en dar yeri Kaykaşran mevkiinde 800 m en geniş yeri ise kuzeydeki İnceburun ile güneydeki İnceburun arasında 17 km'dir.

Yarımada iki dağlık kütle ile bunları birleştiren alçak bir boyun arazisinden oluşmuştur. Doğudaki dağlık kütle Honaz Dağı-Emecik Dağı Bölümüdür. Honaz Dağının yüksekliği 535 m, Emecik Dağının yüksekliği ise 742 m'dir. Honaz Dağı-Emecik Dağı Bölümünde arazi çok sarp olup, yerleşmeye uygun nitelikte düzlükler yoktur. Bu bölümdaki Emecik Köyü Emecik Dağının içinde dar bir set üzerinde kurulmuş olup, Reşadiye Bölümünün alçak arazisinin doğu kesiminde tarım yapar. Bölümün ortalarında Alavar Ovası, Alavar Limanı, Çakalkahvesi düzlüğü ise dar ve yerleşmeye uygun değildir. Kovanlık mevkiindeki Çiftlik düzlüğü ise satılmış olup, burada (kızılçam ormanını da işgal etmiş olan) Ak-Tur Tatil Köyü kurulmuştur. İkinci bir tatil köyü ise Emecik altında kurulmuş olan Öz-İl Tatil Köyüdür.

Yarımada'nın ikinci dağlık bölümü batıdaki Kocadağ Kütlesi ile çevresindeki dağlık araziye kapsamaktadır. Kocadağ Kütlesi doğuda Reşadiye'den başlayıp batıda İskandil Burnuna kadar uzunmaktadır. Kocadağ Bölümünün kuzey kesiminde doğudan batıya doğru, Işık Tepe 817 m, Buzdağı (Pınardolağı T.) 1162 m, Yayla T. 1144 m, Karelik T. 860 m ve Bozdağ, Kocadağ Kütlesini oluşturmaktadır. Kütle'nin güney kesiminde ise Karadağ 558 m, Tülü-dağ 775m, Yalıdağ 277 m, Kurmadağ 258 m belirgin yükseltilerdir. Bu iki sıra dağlık yapı arasında Pustular Boğazı, Belen ve Yakaköy-Çeşmeköy-Yazıköy volkan tüfü düzlüğü yer almaktadır.

Kocadağ Bölümünde arazi çok sarp ve dik olduğu halde yer yer köylerin yerleşmesini sağlayacak kadar genişçe düzlükler de vardır. Kocadağ Bölümü esas itibarıyla tipik bir orman arazisi olup, ancak dar düzlükleri ve dar kıyılarındaki tarıma uygun alanlara sahiptir.

Yarımada'nın iki dağlık bölümü bir boyun niteliğinde olan Reşadiye alçak arazisi ile birleşmektedir. Reşadiye Bölümü olarak adlandırdığımız bu kesimin en dar yeri 2.4 km (Ak-yer-Kabakum), en geniş yeri 11 km'dir. (İnce Br. - Datça İskelesi). Reşadiye Bölümünde yükselti Ak-yer-Kabakum arasında 116 m'ye, Reşadiye kuzeyindeki Kargacıbaşı Kütlesinde ise 600 m'ye ulaşmaktadır. Reşadiye Bölümünde Emecik Ovası ve Karaköy Ovası tarıma uygun alanlardır. Bölümün yarısına yakın kısmı ise dik eğimli olup orman alanıdır.

2.2. İklim Özellikleri

Reşadiye Yarımadasının iklim özellikleri Datça (10 m) ve Marmaris (10 m) meteoroloji istasyonlarının ölçmelerine dayandırılmıştır (Tablo 1), Yıllık değerlere bakıldığında Datça'nın daha az yağış aldığı ve daha kuru olduğu, yaz mevsimi değerlerine bakıldığında Datça'nın daha serin fakat daha kuru olduğu anlaşılmaktadır. Ocak ayı değerlerine göre de Datça daha az yağış almakta olup, daha sıcak ve kurudur. Reşadiye Yarımadasında 1989 şubat ayından beri yürüttüğümüz araştırma çalışmaları burada alçak kesimde kış mevsiminin olmadığını göstermiştir. Yüksek kesimde-

ki sıcaklık ve nem ölçmelerimiz ile bitki örtüsü üzerindeki gözlemlerimizin sonuçları daha ileride yayınlanacaktır. Bitkilerin vejetatif faaliyetleri kurak yaz mevsimindeki su yetersizliği ile sınırlanmaktadır. Kış mevsiminde ise badem ağaçları şubat ayında çiçek açmaktadır. Ancak yarımada'nın kuzey ve güney bakılı yamaçları arasında ve yükseltiye bağlı olarak önemli sıcaklık farklarının bulunduğu anlaşılmaktadır. Bu sıcaklık ve nem farklarına bağlı olarak kuzey ve güney bakılı yamaçlarda farklı yükselti-iklim kuşakları olmuştur (Bkz. Kesit 1 ile Tablo 2 ve 3).

Tablo 1. DATÇA VE MARMARİS METEOROLOJİ İSTASYONLARININ KARAKTERİSTİK BAZI ÖLÇÜMLERİ

İKLİM ÖZELLİKLERİ	DATÇA 10 m			MARMARİS 10 m		
	YILLIK	YAZ (*) DÖNEMİ	OCAK AYI	YILLIK	YAZ (*) DÖNEMİ	OCAK AYI
Ortalama sıcaklık C°	19.4	24.9	12.2	18.6	24.9	10.6
Ort. yüksek sıcaklık C°	22.6	29.0	14.6	24.8	32.2	15.0
Ort. düşük sıcaklık C°	16.2	21.2	9.9	13.1	18.4	6.3
Ort. yıllık yağış mm.	836.4	31.8	195.0	1257.3	62.2	277.0
Günlük en yüksek yağış mm/24 saat	94.4 (IV)			202.2 (X)		
Ort. nisbi nem (günlük) %	62	54	69	65	57	71
Ort. nisbi nem (saat 14. ⁰⁰) %	54	44	64	52	43	60
Sisli gün sayısı	-	-	-	0.6	-	0.2
Karlı gün sayısı	-	-	-	-	-	-
Açık gün sayısı	171 ³ / ₆ ₅	121 ₅	5 ₃ ¹	176 ³ / ₆ ₅	118 ₅	7 ₃ ¹
Bulutlu gün sayısı	136 _g _ü _n	29 _a _v	15 _g _ü _n	144 _g _ü _n	32 _a _y	14 _g _ü _n
Kapalı gün sayısı	58 _g _ü _n	4	11 _g _ü _n	45 _g _ü _n	3	10 _g _ü _n

(*) : V - IX ay arasında 5 ay.

2.3. Anakaya ve Toprak

Reşadiye Yarımadasında üç anakaya-anamateryal grubu ayırdedilebilir. Bunlar; kireçtaşılar, volkanik kökenli kayalar, tortul kayalar ve materyallerdir.

Kireç taşları esas itibariyle tortul kayalar olmakla beraber, çatlaklı yapıları, toprak oluşumuna ve toprağın su ekonomisine etkileri ve geniş alanda yaygın oldukları için başlıbaşına bir bölüm halinde incelenmelidir. Kireç taşları doğuda Emecik Dağını, batıda Kocadağ kütlesi ile Kocadağ Bölümünün geniş bir kısmını oluşturmaktadır.

Volkanik kökenli kayalar denizaltı lavları olan ofiolitler ile bunların serpantinleşmesi sonucunda oluşmuş olan serpantinlerdir. Bu kayalar Akbük ile Bordont limanı arasından (Honozdağı

Kütlesinin batısı) Emecik Dağına kadar olan alanı kesintisiz olarak kaplarlar. Reşadiye Bölümünde konglomeraların altında da ofiolitler çıkmaktadır. Kocadağ Bölümünün güney kesiminde de ofiolitler ve serpantinler genişçe alanları kaplar.

Tortul kayalar; kireç ile çimentolaşmış pliosen konglomeraları, yalı taşları (kıyı konglomeraları) ve Honozdağı Kütlesinin kil + demiroksit çimentolu ofiolit konglomeralarıdır. Ayrıca daha dar alanda (Gebekum) kireç ile çimentolanmış konglomeralar ve kireçli kaba materyaller (kalis) bulunmaktadır. Sertleşmiş tortul materyallerden bir diğeri de Yakaköy-Çeşmeköy-Cumalıköy arasında yer alan volkan tüfleridir. Bu alandaki volkan tüfleri yamaçlardan aşağı taşınarak yığılımlar ve köylerin yerleştiği düzlük alanı oluşturmuşlardır.

Tortul materyaller; pliosen yaşındaki gevşek tortullar, çakıllı tortullar eski alüvyonlar, kumullar ve dağ eteklerindeki moloz yığınlarıdır.

Yukarıda sıralanan bütün anakayalar ile anamateryallerden bunların fiziksel ve minerolojik özelliklerine göre farklı topraklar oluşmuştur. Topraklar, anakaya ile iklim ikilisinin yanında, yeryüzü şekli ve insan etkisinden de etkilenecek gelişmişlerdir. Çok eski çağlardan beri bitki örtüsünün tahribi sonucunda eğimli alanlarda toprak taşınmış ve kayalar açığa çıkmıştır. Ofiolitlerin, serpantinlerin ve bunlardan oluşmuş konglomeraların çıplak kayalıklarında çatlak sistemi derin olmadığından bitkilerin yetişmesi güçleşmiş veya genellikle mümkün olamamıştır. Toprakları taşınmış olan yamaçlarda kireç taşlarının, derin ve geniş çatlak sisteminde bulunan topraklar, çalılırların ve orman ağaçlarının yaşamasını sağlayabilmiştir.

2.4. CANLI TOPLUMLARI

Reşadiye Yarımadasındaki canlı toplumlari buradaki ekolojik yapının ve birbirinden farklı özellikler gösteren ekosistemlerden tipik karakteristiklerini yansıtmaktadır. Yarımadanın bakirleşmiş veya insan eli ile değiştirilmiş bütün ekosistemleri yetişme ortamının müsaade ettiği canlı toplumlari tarafından iskân edilmiştir.

2.4.1. İnsanlar

İnsanların yarımada yerleşimleri, köy düzenleri, evlerinin yapıları ile tarım ve tarımsal üretim usûlleri, ulaşım vb. özellikler yeryüzü şekli, iklim, toprak ve su kaynakları ile oluşmuş yetişme-yaşama ortamı özelliklerini ve bu özelliklerden kaynaklanan tipik bir sosyo-ekonomik yapıyı yansıtmaktadır. Badem, zeytin, incir, üzüm yetiştiren, ekini orakla biçip eşek ile taşımak zorunda kalan bir çiftçi toplumunda köy yerleşmesi ve evlerinin yapısı da bu yaşayış tarzına uygun olarak düzenlenmiştir. Kışın soğuk olmayışı, yazın çok sıcak oluşu ve su sorunu evlerin yapısını ve yaşama tarzını önemle etkilemiştir.

Son yıllarda yarımada gelen yazlıkçılar ve yabancı turistler ile bunlara yönelik otelpansiyon-esnaf hizmetleri ve kurulan tatil köyleri etkisini göstermeğe başlamıştır. Yüzyılların birikimi sonucunda fakir fakat sağlam bir sosyo-ekonomik denge kurmuş olan yarımadanın halkı yazlıkçıların etkisi ve mâli katkısı ile eski alışkanlıklarını kaybetmeğe başlamıştır. Memnuniyet verici husus Datça ve çevresinde görülen bozuk düzen yapılaşmanın köylere kadar pek yaygınlaşmamış olmasıdır. Datça ve çevresinde ve bazı diğer düzlük alanlarda (Mesudiye'nin Avlana Ovası ile Palamutbükü gibi) birçok tarım alanı satılmış ve yapılarla betonlaşmıştır. Bazı tatil köyleri orman

alanlarından kiralama veya orman alanlarına taşarak gelişmişlerdir (Aktur gibi). Bazı açıkğözler de orman veya Hazine arazisi olan çalılıkları yakıp açarak arazi elde etmekte ve bu araziyi arsa almak isteyenlere satmaktadırlar. Yeni kurulan tatil köyleri vb. yapılar geniş kıyı alanlarını betonlaştırmakta, atık suları ile taban suyunu ve kıyıları kirletmektedirler. Bu yerleşmelerin ortaya çıkardığı çöp sorunu ise ayrı ve önemli bir konudur. Bu gelişmeler yarımada yeni ve kontrolsüz bir insan yoğunlaşması sürecinin başladığını göstermektedir.

2.4.2 Hayvanlar

Reşadiye Yarımadasında arazinin sarpılığı ile su ve yol yetersizliği bazı alanların bakir kalmasına, herhangi bir eski çağda yerleşilmiş alanların terk edilmesi sonucunda buraların da yabancılığın ve giderek bakırlaşmasına sebep olmuştur. Bu geniş alanlardaki ormanlar, çalılıklar ve ya sarp kayalıklarda birçok yaban hayvanı yetişmektedir. Çeşitli sürüngenerler, yaban domuzu, tilki, çakal (çok azalmış), ayı, yabani eşek, dağ keçisi, geyik? ve yırtıcı kuşlar ile keklik ve birçok yerli ve göçmen kuş burada arazi çalışmalarımız sırasında gözlenmiştir. Yarımada muhtemelen pars da yaşamaktadır. Bütün bu yaban hayvanları vahşi bir doğa içinde yaşamaktadır. Yarımada insan yerleşmesinin artması ve yol ağının sıklaşması bu yaban hayatının da olumsuz yönden etkilenmesine ve giderek yokolmasına sebep olacaktır.

2.4.3. Bitki Örtüsü

Reşadiye Yarımadasının bitki örtüsü bir ön araştırma niteliğindeki yazımın kapsamına sığmayacak kadar çok geniş ve çok yönlü araştırmaları gerektirmektedir. Farklı yetişme ortamı özelliklerine bağlı olarak bitki toplumlarının çeşitliliği ve tür zenginliği yanında, insanın yerleşme sürecindeki olaylar da yarımada bitki örtüsünün üzerinde etkili olmuştur.

Bitki toplumları yarımada kuzey ve güney bakılı yamaçlarında yükselti-iklim kuşaklarına göre önemli bir tür bileşimi farkları göstermektedir. Öteyandan doğal bitki örtüsünün tahribi, toprağın dik yamaçlarda erozyona uğrayıp taşınması ormanların da sık Akdeniz çalılığına (maki) ve giderek seyrek Akdeniz çalılığına (garig = frigana) dönüşmesine sebep olmuştur (Bkz. bölüm 3).

3. YETİŞME ORTAMI İLE BİTKİ ÖRTÜSÜ ARASINDAKİ İLİŞKİLER

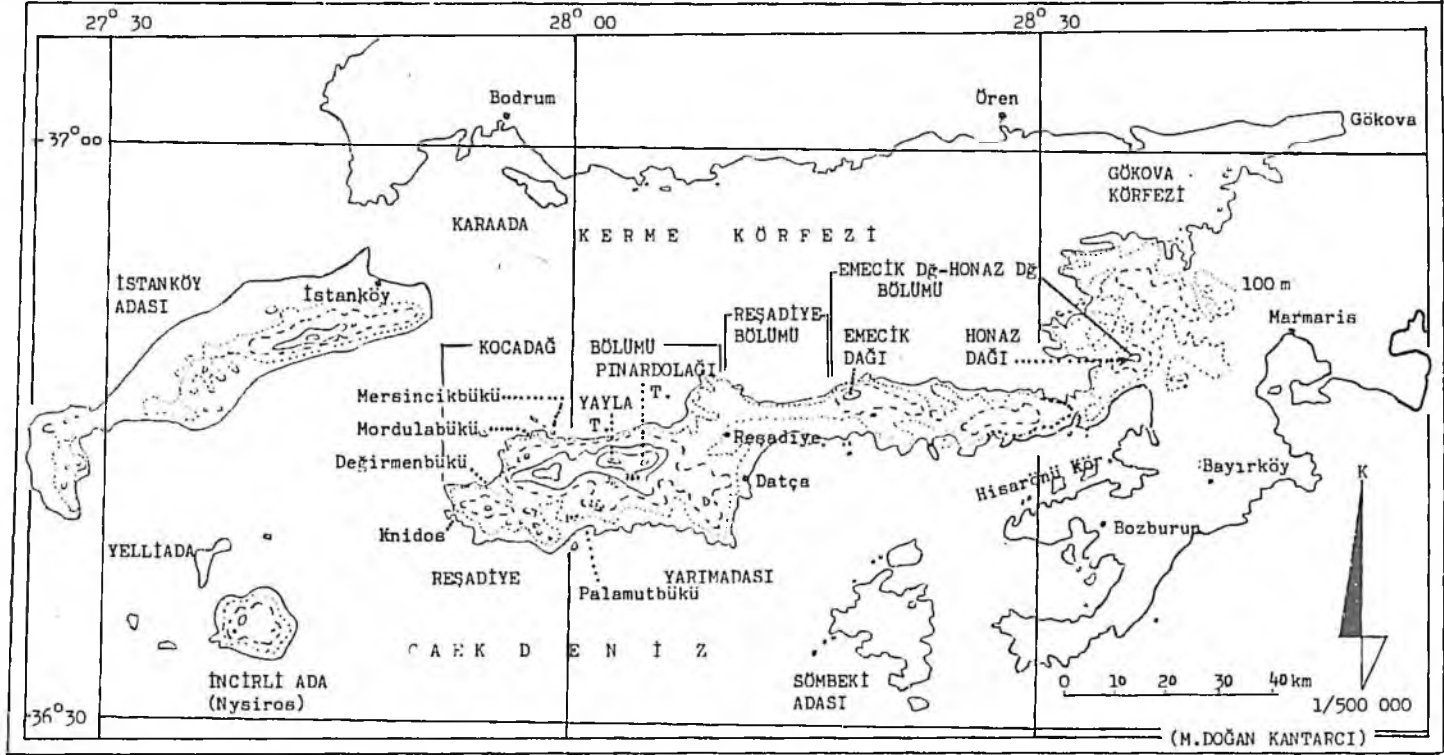
3.1. GENEL BAKI FARKLARI VE YÜKSELTİ - İKLİM KUŞAKLARI

Reşadiye Yarımadasındaki dağlık kütleler iki deniz arasında bir duvar gibi yükselmektedir. Yarımada tek meteoroloji istasyonu sadece Datça ve yakın çevresi için bilgi verebilmektedir. Kuzeyden gelen serin ve güneyden gelen ılık rüzgârlar ve yükselti ile değişen iklim özellikleri dağlık kütlelerin kuzey ve güney bakılı yamaçlarında belirgin etkiler yapmıştır. Doğal bitki toplumları da bu yetişme ortamı özelliklerine bağlı olarak gelişmiştir. İlk çalışmalarımızda elde ettiğimiz bilgiler burada derlenmiştir.

3.1.1. Kuzey bakıdaki yükselti - iklim kuşakları

Yarımada kuzey bakılı genel yamaçlarında yaklaşık 1000 m yükseltiye kadar kızılçam ormanının asıl ağaç türü olarak görülmektedir. Kızılçam ormanlarının tahribildiği yerlerde kök ve kütük sürgünü verebilen ve kızılçam ormanında yetişen yapraklı ağaç ve çalı türleri alanı kap-

HARİTA 1. REŞADIYE (DATÇA) YARIMADASI VE YAKIN ÇEVRESİ
MAP 1. Reşadiye (Datça) peninsula and surroundings.

lamışlardır. Böylece kızılçam ormanları sandal (*Arbutus andrachne*) türünün hakim olduğu ormanlara veya akdeniz çalılıklarına dönüşmüşlerdir. Bu ormanlar bakırleşmiş ve geçilmez halde gelişmiştir. Boyları 8-10 m'ye ulaşmaktadır. Sandal ormanlarının tahrib edildiği yerlerde ise kısa akdeniz çalı toplumu (*garig-frigana*) gelişmiştir. Bu çalılıkların da tahrib edildiği yerlerde kayalıklar ortaya çıkmıştır.

Kuzey bakılı genel yamaçların alt kesimlerinde ve dere içlerinde; servi (*C. sempervirens* var. *glauca*) kalıntıları (Değirmendere N. 20, 19/2, 19/4, 21 ve 23), Günlük ormanı (Çakaldere N. 8/a ve Çatı limanı N. 12), Eksere Dere içinde Datça hurması galerisi (Eksere Dere N. 74) özel yetiştirme ortamı ve bitki toplulukları olarak yer almaktadırlar.

Yarımadanın doğu kesiminde Andızcek Dağında Finike Ardıcı ormanı yer almaktadır (N. 26). Bu orman aşırı derecede tahrib edilmiş ve seyrelmiştir.

Kuzeybakılı yamaçlarda; kıyı kuşağı (<50 m), alt yükselti-iklim kuşağı (50-250 m), orta yükselti-iklim kuşağı (250-750 m) ve üst yükselti-iklim kuşağı (> 750 m) ayırdedilebilmektedir. (Kesit 1 ve tablo 2).

Kuzey bakılı yamaçlarda üst yükselti-iklim kuşağının içinde alt kuşakların da ayırdilmesi mümkün olmuştur. Koca Dağ Kütlesinin kuzey bakılı yamaçlarında 900 m'ye kadar Kızılçam-Q. ilex-Sandal ormanı (N. 33-35), 900-1050 m arasında Kızılçam-Dağ Kavağı-Q. ilex - Sandal ormanı (N. 37), Kızılçam-Q. ilex - Sandal ormanı (N. 47-58) ile Q. ilex-Sandal (N. 43-50) ormanı, 1000 - 1100 m arasında Dağkavağı-Q. ilex-Sandal ormanı (N. 38-56-57), 900 - 1100 ve özellikle 1100 m'den itibaren Q. ilex ormanı (N. 36-40-48) kuşakları yer almaktadır (Bkz. tablo 2, kesit 1). Q. *coccifera* ise genellikle kapalılığı bozulmuş ormanlarda az miktarda bulunmaktadır.

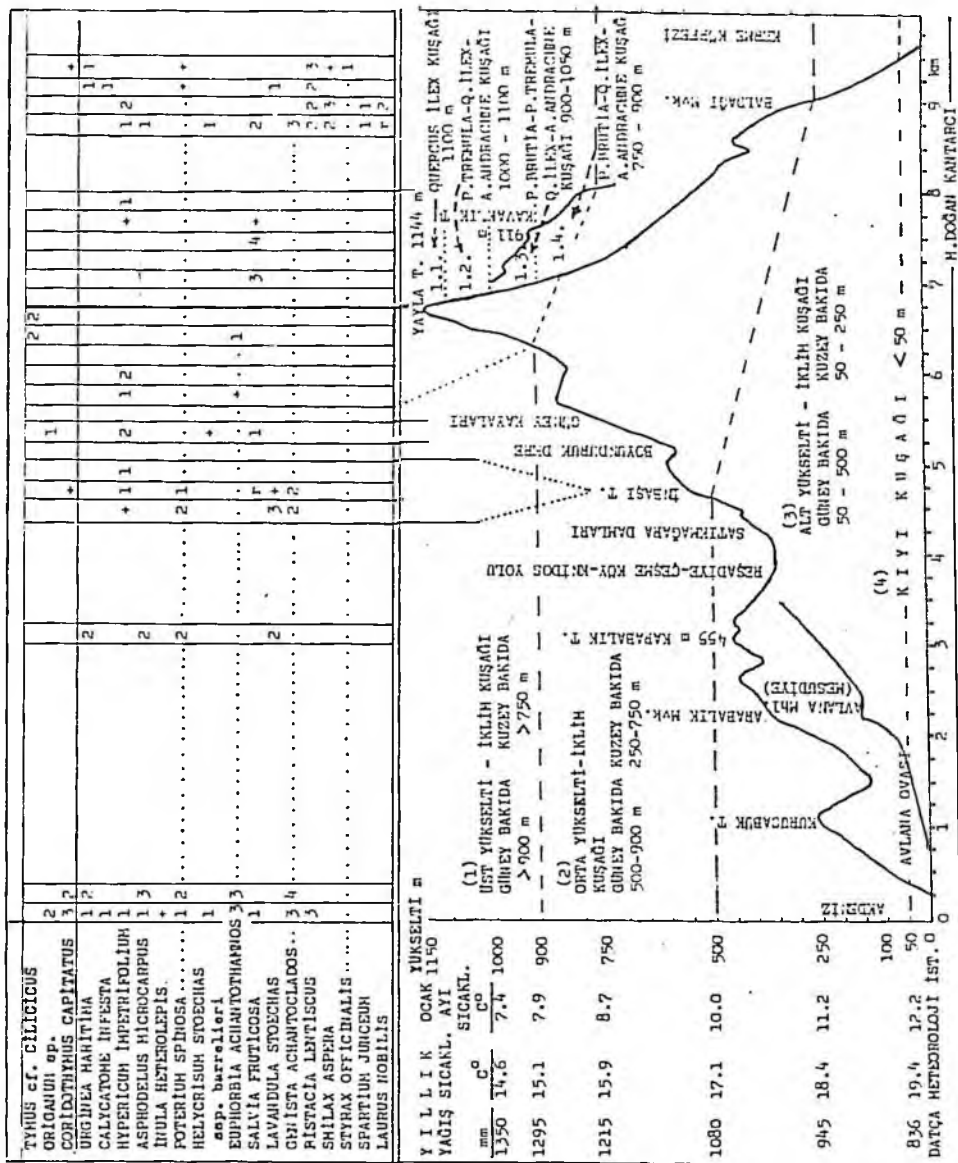
3.1.2. Güney bakıdaki yükselti-iklim kuşakları

Yarımadanın güney bakılı yamaçlarında kızılçamın ormanı kuran asıl ağaç türü olduğu mevcut ormanlardan ve orman kalıntılarında anlaşılmaktadır. Yarımadanın güney kıyıları gemiciliğe ve yerleşmeye daha uygun olduğu için kıyı kuşağı ile alt orta yükselti-iklim kuşaklarındaki ormanlar şiddetle tahrib edilmiştir. Özellikle antik çağdan yakın çağa kadar süregelen zeytinyağı ve şarap ihracatı destiler ve amforlarla yapılmıştır. Bu toprak kapların imâl edildiği fırınlar çevredeki ormanlardan elde edilen odunlar ile kızdırılmıştır. Bu ve benzeri tahripler sonucunda hassas bir ekolojik dengeye sahip olan güney bakı ormanlarında doğal denge bozulmuş, toprak taşınmış ve orman yerini seyrek akdeniz çalılığına (*garig-frigana*) bırakmıştır. (Bkz. kesit 1 ve tablo 3).

Güney bakılı yamaçlarda; kıyı kuşağında Palamut Meşesi ormanı kalıntıları sarnıçalanı - kızıllova ve anıt niteliğindeki Palamut Meşesi ormanı kalıntısı (Hızırşah Köyü N. 64) ve anıt niteliğindeki Palamut Meşesi ağaçları (Reşadiye yol kavşağı ve Karaköy ile Körmen iskelesi arasında) bulunmaktadır. Yarımadanın doğu kesiminde Hurmalı Bük'te Datça Hurması galerileri de bulunmaktadır.

Güney bakılı yamaçlarda; kıyı kuşağı (<50 m), alt yükselti-iklim kuşağı (50-500 m), orta yükselti-iklim kuşağı (500-900 m) ve üst yükselti-iklim kuşağı (> 900 m) ayırdedilebilmiştir (Bkz. kesit 1, tablo 3). Güney bakıda üst yükselti-iklim kuşağındaki alt kuşaklaşma kuzey bakıdaki kadar belirgin değildir.

PROFILE 1. Altitude - climate belt and natural brush flora interrelation at the Kurucabük-Yayla Tepe-Baldağ area of the Kocadağ Region of the Reşadiye (Datça) Peninsula

TABLO 2. REŞADİYE YARIMADASINDA KUZAY BAKILI YAMAÇLARINDA YÜKSELTİ-İKLİM KUŞAKLARINA GÖRE BİTKİ TOHURLARI VE TÜR BİLEŞİMLERİ. (Odunsu türler olarak) (Açıklama için bkz. tablo 4).

DENEK ALAN Nu.		YÜKSELTİ m.									
				1 <i>Cerastium prostrata</i> var. <i>prostrata</i>							
				2 <i>Trichostema andrachne</i>							
				3 <i>Seyris alba</i>							
				4 <i>Tamus communis</i> ssp. <i>cretica</i>							
				5 <i>Oenichium vulgare</i>							
				6 <i>Crataegus monogyna</i>							
				7 <i>Dryopteris pallida</i>							
				8 <i>Thymus cf. cilicicus</i>							
				9 <i>Rosa canina</i>							
				10 <i>Rosa pulcherrima</i>							
				11 <i>Lonicera struosa</i> var. <i>struosa</i>							
				12 <i>Lonicera struosa</i> var. <i>hispidula</i>							
				13 <i>Fasonia mascula</i> ssp. <i>mascula</i>							
				14 <i>Juniperus oxycedrus</i>							
				15 <i>Rhus coriaria</i>							
				16 <i>Acer orientale</i> ssp. <i>A. sempervirens</i>							
				17 <i>Rubus canescens</i> var. <i>canescens</i>							
				18 <i>Salvia tomentosa</i>							
				19 <i>Salvia bracteata</i>							
				20 <i>Populus tremula</i>							
				21 <i>Quercus illex</i>							
				22 <i>Ruscus aculeatus</i>							
				23 <i>Juniperus phoenicea</i>							
				24 <i>Alyseum desertorum</i> var. <i>prostratum</i>							
				25 <i>Hhamnus oleoides</i>							
				26 <i>Helicrysum stoechas</i> ssp. <i>barbellieri</i>							
				27 <i>Tilistemon chamaepeuce</i>							
				28 <i>Laurus nobilis</i>							
				29 <i>Cistus villosus</i>							
				30 <i>Sedum emplexicula</i>							
				31 <i>Helicrysum orientale</i>							
				32 <i>Saturea tybra</i>							
				33 <i>Cupressus sempervirens</i> cf. <i>glauca</i>							
				34 <i>Salvia fruticosa</i> ssp. <i>B. triloba</i>							
				35 <i>Inula heterolepis</i>							
				36 <i>Origanum</i> sp.							
				37 <i>Cistus parvifolius</i>							
				38 <i>Daphnea gnidioides</i>							
				39 <i>Mandragora autumnalis</i>							
UST YÜKSELTİ - İKLİM KUŞAĞI (OBERE VERTİKAL - ZONALE STUFE) > 750 m											
36	1110 (3)			2				3	2	1	
58	1040				1	2		3			
37	1000	2		1	1	+	+	2	2	3	
57	1060				3	2		2	3	2	
56	1040	2			2	2		2	3	2	2
38	1000	3		1	1	1		1	3	5	1
43	1040 (2)	2						1	2	2	1
40	1000	3		1	+	2		3	1	1	
48	900		1	2				1	3	1	1
50	970	2							3	2	
55	910	4	1			1	1	1	3	1	
33	900	4				+			3	1	
47	880	3				+	1	2	2	1	1
ORTA YÜKSELTİ - İKLİM KUŞAĞI (MİTTLERE VERTİKAL - ZONALE STUFE) 250 - 750 m											
26	350	3						2	+	2	
61	320	4							5	+	1
62	350									2	2
ALT YÜKSELTİ - İKLİM KUŞAĞI (UNTERE VERTİKAL - ZONALE STUFE) < 250 m											
25	160	4							2		
3	150	3									
18	100									2	2
23	120									2	+
21	70									2	+
KIYI KUŞAĞI (KÜSTENGÜRTEL) < 50 m											
19/4	40									1	1
19/2	30	2								1	2
20	20									1	2
6	20	+								(5)	2
2	10	2								1	1
24	15	3								2	1
8	5	3								+	1
11	5	+									
7	5										
16	10										
12	5										
8-m	2										

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31 32 33 34 35 36 37 38 39

TABLE 2. Forest, degenerated Forest, mediterranean Brush (maki) and frigana (garigue) composition at the north facing hills of the Reşadiye Peninsula according to the altitude - climate belts.

(TABLO 2'İN DEVAMIDIR)

40	Coronilla acherus ssp. emeroides																						
41	Lithodora hispidula ssp. hispidula																						
42	Lithooperum purpureum - oocaulum																						
43	Urginea maritima																						
44	Coridothymus capitatus ssp. T. capitatus																						
45	Origanum sp.																						
46	Hypericum empetrifolium																						
47	Clematis cf. vitalba																						
48	Clematis cirrhosa																						
49	Arbutus unedo																						
50	Quercus europaea var. sylvestris																						
51	Pistacia terebinthus																						
52	Pistacia terebinthus																						
53	Phlomis fruticosa																						
54	Euphorbia achantothamnosa																						
55	Euphorbia achantothamnosa																						
56	Spartium junceum																						
57	Pinus eleagnifolia																						
58	Teucrium chamaedrys																						
59	Ammophylla arenaria																						
60	Lavandula stoechas																						
61	Calycomitris infesta																						
62	Asparagus acutifolius																						
63	Asparagus acutifolius ssp. orientalis																						
64	Asparagus acutifolius ssp. orientalis																						
65	Poterium spinosum																						
66	Euphorbia dendroidea																						
67	Euphorbia biglandulosa																						
68	Cistus salviifolius																						
69	Phyllirea latifolia																						
70	Cistus creticus																						
71	Aephelus microcarpa																						
72	Erica manipuiflora																						
73	Scirpoides holoschoenus																						
74	Quercus infectoria																						
75	Myrtus communis																						
76	Rubus anatolicus																						
77	Rubus fruticosus																						
78	Styrax officinalis																						
79	Smilax aspera																						
80	Pistacia lentiscus																						
81	Anagyris foetida																						
82	Quercus coccifera																						
83	Pinus brutia																						
84	Cerastium ciliqua																						
85	Liquidambar orientalis																						

(M. DOĞAN KANTARCI)

TABLE 3. Forest, degenerated Forest, mediterranean brush (Maki) and frigana = garigue composition at the south facing hills of the Reşadiye Peninsula according to the altitude - climate belts.

39	<i>Salvia bracteata</i>	1					
40	<i>Salvia viridis</i>		1				
41	<i>Saturea thybra</i>						
42	<i>Urginea maritima</i>	1					
43	<i>Origenum sp.</i>						
44	<i>Teucrium chamaedrys</i>						
45	<i>Juniperus phoenicium</i>						
46	<i>Erica manipuliflora (E.verticillata)</i>			1			
47	<i>Quercus infectoria</i>						
48	<i>Phegionon graeca</i>						
49	<i>Phlomis chamaepeuce</i>						
50	<i>Convolvulus olseifolium</i>		1				
51	<i>Carthamus opec.</i>						
52	<i>Achillea cretica</i>						
53	<i>Euphorbia peplus var. peplus</i>		2				
54	<i>Phyllirea latifolia</i>		3				
55	<i>Arbutus andrachne</i>		3				
56	<i>Rhamnus oleoides</i>		3				
57	<i>Aephololus lutea</i>		1				
58	<i>Cercasus prostrata var. prostrata</i>		1				
59	<i>Oxyria alba</i>		1				
60	<i>Pistacia terebinthus</i>						
61	<i>Nerium oleander</i>						
62	<i>Pyracantha coccinea</i>						
63	<i>Anagiris foetida</i>						
64	<i>Euphorbia biglandulosa</i>		1				
65	<i>Quercus ilex</i>		2				
66	<i>Paeonia muscula asp. muscula</i>		+				
67	<i>Crataegus monogyna</i>		+				
68	<i>Lonicera struca var. hispida</i>		+				
69	" var. <i>struca</i>		+				
70	<i>Juniperus oxycedrus</i>						
71	<i>Rhus coriaria</i>						
72	<i>Thymus cf. cilicicus</i>		2				
73	<i>Ephedra major</i>		1				
74	<i>Carex flacca</i>		2				
75	<i>Rubus canescens var. canescens</i>		1				
76	<i>Filago orycephala</i>						
77	<i>Dianthus opec.</i>						
78	<i>Forula adparagifolia</i>		+				
79	<i>Microseris unguatifolia</i>		1				
80	<i>Euphorbia myrsinites</i>		+				

TABLO 4. TABLO 2 VE 3'TE VERİLEN ÖRNEK ALANLARIN YERLERİ VE BİTKİ TOPLUMLARI
(The situation and Plant's community of sample spots in table 2 and 3)
KUZEY BAKILI YAMAÇLAR (North facing hills)

Alan No.	Yükseltim	Yer	BİTKİ TOPLUMU
36	1100	Yayla Tepe Kuzeyi	Pıral Meşesi (Q. ilex) Ormanı
58	1040	" " "	Pıral Meşesi (Q. ilex) - Kızılçam Ormanı
37	1000	" " "	Pıral Meşesi (Q. ilex) - Dağ Kavağı - Sandal Kızılçam Ormanı
57	1060	" " "	Pıral Meşesi (Q. ilex) - Dağ Kavağı Ormanı
56	1040	" " "	Dağ Kavağı - Pıral Meşesi (Q. ilex) - Sandal Ormanı
38	1000	" " "	Dağ Kavağı - Pıral Meşesi (Q. ilex) - Sandal Ormanı
43	1040	" " "	Pıral Meşesi (Q. ilex-Q. coccifera)-Akçakesme Sandal Çalılığı (Orman Artığı - Maki)
40	1000	" " "	Pıral Meşesi (Q. ilex)-Dağ Kirazı-Akçakesme Menengiç Çalılığı (Orman Artığı - Kayalık - Maki)
48	900	Şekerli Tepe	Pıral Meşesi (Q. ilex-Q coccifera)-Akçakesme Ormanı
50	970	Çıplak Kayalığı	Orman Artığı Çalılık - Kayalık
55	910	Yayla Tepe Kuzeyi	Kızılçam - Pıral Meşesi (Q. ilex) - Sandal Ormanı
33	900	Bozdağ Yaylası	Kızılçam - Pıral Meşesi (Q. ilex - Q coccifera) - Sandal Ormanı
47	880	Şekerli Tepe Kuzeyi	Kızılçam - Pıral Meşesi (Q. ilex - Q coccifera) - Sandal Ormanı
47	880	Şekerli Tepe Kuzeyi	Kızılçam - Pıral Meşesi (Q. ilex - Q coccifera) - Sandal Ormanı Akçakesme Bozuk Ormanı
26	350	Kocadağ Kuzeyi Sandal Sekisi (Murdala)	Pıral Meşesi (Q coccifera) - Sandal Ormanı (Kızılçam Ormanı Artığı)
61	320	Andızcek Dağı (Hanbeli)	Finike Ardıcı Ormanı
62	350	" " "	Seyrek Çalılığa Dönüşmüş Orman Alanı (GARİG) (Finike Ardıcı Ormanının Devamı)
25	160	Murdala Bükü Yamacı	Sandal Ormanı
3	150	Karaköy Kuzeyi	Mazı Meşesi-Sandal Ormanı Artığı Çalılık
18	100	Değirmen Bükü	Sık Çalılığa Dönüşmüş Orman Alanı (MAKİ)
23	120	Değirmen Bükü	Servi Ormanı Artığı Sık Çalılık (MAKİ)
21	70	Mizingit - Değirmen Bükü	Servi Ormanı
19/4	40	Mizingit - Değirmen Bükü	Servi Ormanı - Tahrib Edilmiş
19/2	30	Mizingit - Değirmen Bükü	Servi Ormanı - Seyrelmiş
20	20	Mizingit - Değirmen Bükü (Kanyonun Yamacında)	Sık Çalılık (Tahribedilmiş Servi Ormanının yerinde gelişmiş)
6	20	Değirmen Bükü Batısı	Sık Çalılık
2	10	Kerme Körfezi	Sık Çalılık
24	15	Murdala Bükü	Sık Çalılık
8	5	Çakal Dere	Bozuk Kızılçam Ormanı - Sık Çalılık
11	5	Çatı Limanı	Bozuk Kızılçam Ormanı - Sık Çalılık
16	10	Ördibek Limanı	Kızılçam Ormanı
12	5	Bencik Limanı	Kızılçam Ormanı
8-A	2	Çakal Dere Tabanı	Günlük (Sığla) Ormanı

TABLO 4. ün Devamı

GÜNEY BAKILI YAMAÇLAR (South facing hills)

Alan No.	Yükselti m	Yer	BİTKİ TOPLUMU
39	1110	Yayla Tepe Güneyi	Pıral Meşesi (Q. coccifera-Q. ilex) Çalılığı (Kızılçam Ormanı Artığı)
59	1050	" " Batısı	Seyrek Çalılık (Kızılçam Ormanı Artığı)
41	1040	" " Güneyi	Sandal - Akçakesme - Pıral Meşesi Çalılığı (Kızılçam Ormanı Artığı)
45	970	" " "	Kızılçam - Katran Ardıcı - Pıral Meşesi (Q. ilex) Sandal Ormanı
49	970	Çıplak Kayalığı	Pıral Meşesi (Q. coccifera)-Sandal Çalılığı (K.Ormanı Artığı-Kayalık)
42	950	Yayla Tepe Güneyi	Kızılçam-Pıral Meşesi (Q. coccifera-Q. ilex) Akçakesme Ormanı
34	900	Bozdağ Yaylası	Kızılçam - Pıral Meşesi (Q. coccifera)- Sandal Akçakesme Ormanı
35	830	Belen Üstü	Kızılçam - Sandal Ormanı
65	560	İnbaşı Tepe (Ürküntülük)	Kızılçam - Sandal Ormanı
69	550	İnbaşı Tepe (Ürküntülük)	Doğal Olarak Gençleşmiş Kızılçam Sıklığı
66	540	İnbaşı Tepe (Ürküntülük)	Sandal-Akçakesme-Mersin Çalılığı (SIK) (Kızılçam Ormanı Artığı)
67	540	İnbaşı Tepe (Ürküntülük)	Seyrek Çalılık (GARIG) (Kızılçam Ormanı Artığı)
68	520	İnbaşı Tepe (Ürküntülük)	Tahribedilmiş Yamaç Tarla Çalılarla Kaplanmış (Tahribedilmiş Kızılçam Ormanı) Alanı
63	500	Kovalıca Tepe Güneyi	Seyrek Çalılık (GARIG) (Tahribedilmiş Kızılçam Ormanı)
29	450	Mesudiye - Mezgıt Mevkii	Kızılçam Ormanı
10	360	Andizeik Dağı Güneyi	Seyrek Çalılık (GARIG) (Tahribedilmiş Kızılçam Ormanı)
27	277	Kurubük-Mesudiye Batısı	Seyrek Çalılık (GARIG)
53	120	Kovanlık Üstü	Kızılçam Ormanı
52	100	Kovanlık Üstü	Seyrelmiş Kızılçam Ormanı
51	70	" "	Seyrek Çalılık (GARIG) (Tahrib Edilmiş Kızılçam Ormanı)
28	50	Kurubük Yamacı (Mesudiye Batısı)	Sık Çalılık (MAKİ) Tahribedilmiş Kızılçam Ormanı
64	40	Hızırşah Korusu	Palamut Meşesi Ormanı
70	30	Gebekum Ağaçlan. Alanı	Fundalık (Tahribedilmiş Kızılçam Ormanı)
72	20	Gebekum Ağaçlan. Alanı	Fundalık (Tahribedilmiş Kızılçam Ormanı)
9	20	Kurucabük Ağaçlan. Alanı	Seyrelmiş Kızılçam Ormanı
4	5	Gebekum Kumulu	Kızılçam Ormanı Artığı (Gömülmüş Toprak Üstünde)
4-A	5	Gebekum Kumulu	Kızılçam Orman Artığı Çevresimdeki Çalılık
4-1	4	Gebekum Kumulu	Eski Kumul Üstünde Tam Kapalı Çalılık
4-2	4	Gebekum Kumulu	Yeniden Hareketlenmiş Kumulda Çalılık
4-3	5	Gebekum Kumulu	Fosil Toprak Üstünde Çalılık
4-4	3	Gebekum Kumulu	Genç Kumul Üstündeki Bitki Toplumu
4-5	0.5	Gebekum Kumulu	Denizin Çıkardığı Genç Kumul

4. DOĞAL BİTKİ ÖRTÜSÜNÜN İNSAN ETKİSİ ALTINDA DEĞİŞİMİ

Bitki topluluklarını, onların yetişme-yaşama ortamı ile birlikte inceleyip değerlendirmek araştırmacıyı daha sağlıklı sonuçlara götürmektedir. Tipik örnekleri Reşadiye Yarımadasında bulunan maki ve garig (frigana) tipi bitki toplulukları ilk bakışta primer oluşumlar gibi görünmektedir. Ancak bu bitki topluluklarının yetiştiği ortamın özellikleri ile hemen yakındaki (veya yanındaki) orman topluluklarının yetiştiği ortamın özellikleri incelendiğinde ve gelişim tarih boyunca insanın etkisi de gözönüne alınarak araştırıldığında gerçek durum ortaya çıkmaktadır. Böyle bir incelemede; yetişme-yaşama ortamının da konu edilmesi ekolojik sisteme üçüncü boyutu, ekolojik sistemin zaman içindeki gelişimi ise dördüncü boyutu kazandırmaktadır. Reşadiye Yarımadasında eski çağlardan beri süregelen insan etkisi orman topluluklarını tahribetmiş, ormanın tahribi ve otlama ile açılan alanlarda, tarla açılan alanlarda ve yangın alanlarında toprağın taşınması doğal ekosistemin toprak ve su dengesinin bozulmasına sebep olmuştur. Doğal ekolojik dengesi bozulan alanlarda artık orman değil, daha kurak şartlara dayanabilen bitki türlerinin yetiştiği sekonder bitki toplulukları (maki veya giderek garig) yer almıştır.

Kızılçam ormanının tahripler sonucunda çalılığa dönüşmesine bir örnek olarak İnbası Tepe ve çevresi incelenmiştir. İnbası Tepe Kocadağ Külesinin güney yamaçlarında (Mesudiye Köyü kuzeyi) bulunmaktadır. İnbası Tepe'de 560 m yükseltide, 14° eğimli arazide tabiat ormanı niteliğinde bir kızılçam kuru ormanı yer almaktadır (Tablo 3'te N. 65). Bu ormanın üst ağaç tabakası (A₁) boyları 11-14 m, 1.3 m'deki çapları 20-40 cm ve yaşları 30-48 arasında bulunan kızılçam ağaçlarından oluşmuştur. Kızılçam kuru ormanı belirgin olarak 3 tabakalı bir kuruluş göstermektedir. Sandal ağaçları yerden yükseklikleri 2-4 m arasında ve ışığa doğru eğilmiş olarak bulunmaktadır (gerçek boyları daha fazla). Bu ormanda 1 ha alanda 800 kızılçam ağacı ile 675 sandal ağacı bulunmaktadır. (Diğer çalı türleri için bkz. tablo 5).

İnbası Tepede kızılçam ormanının tahribedildiği kesimde, ormanın altında yer alan çalı türleri hızla gelişip alanı kaplamış ve burada sık akdeniz çalılığı (maki) toplumu geliştirmiştir (Tablo 4'te örnek alan 66 ve Tablo 5). Sık akdeniz çalı topluluğunun tahribedildiği kesimde ise doğal ekolojik denge bozulmuş ve seyrek akdeniz çalılığı (garig-frigana) geliştirmiştir (Tablo 5). Tepenin yamacında alan açılarak tarlaya dönüştürülmüş olan kesimde eğimin etkisini azaltmak için kuru taş duvarlar (~0.5 m) örülmüştür. Bu seki tarlaların eğimi toprağın taşınmasını önleyememiş ve tarlalar bir süre sonra terk edilmiştir. Terkedilen tarlayı bodur fakat dikenli çalılar (hayvan otlaması etkisi) kaplamıştır. Tarlalar giderek bodur ve dikenli seyrek bir çalılığa dönüşmektedir (Tablo 4'te örnek alan 68 ve tablo 5).

Çobanların yaktığı ateşin yayılması ile yanan alanda ise yaşlı bir kızılçam ağacının dökülen tohumları çimlenmiş, sık bir kızılçam gençliği gelmiştir. Alan korunduğu için orman yeniden bu alanı kaplamıştır (Bkz. tablo 4'te örnek alan 69 ve tablo 5).

5. REŞADİYE YARIMADASINDA YERLEŞME İLE VOLKANİZMA VE DEPREMLER

Reşadiye Yarımadasında insan yerleşmesinin incelendiği en önemli merkez Knidos'tur. Knidos'taki kazılar M.Ö. VII. yüzyıla kadar bilgi vermektedir. Eski Knidos'un bugünkü Datça İskalesinin batısında kurulduğu, daha sonra (M.Ö. 360) yeni Knidos'un Tekir Burnunda bugünkü ye-

rinde kurulduğu bildirilmiştir (Akşit, İ.). Knidos M.S. 263-467 yılları arasında ardarda gelen depremlerle önemli ölçüde tahribolmuştur (Çevredeki depremler hakkında bkz. Soysal, H. ve ark. 1981). Knidos Bizans çağında eski canlılığını ve değerini yitirmiş, küçük bir yerleşme ve piskoposluk merkezine dönüşmüştür. Daha sonra VII. yüzyılda Kıbrıs ve Rodos adalarını fetheden müsülman Arap ordularının eline geçmiş ve şehir terk edilmiştir.

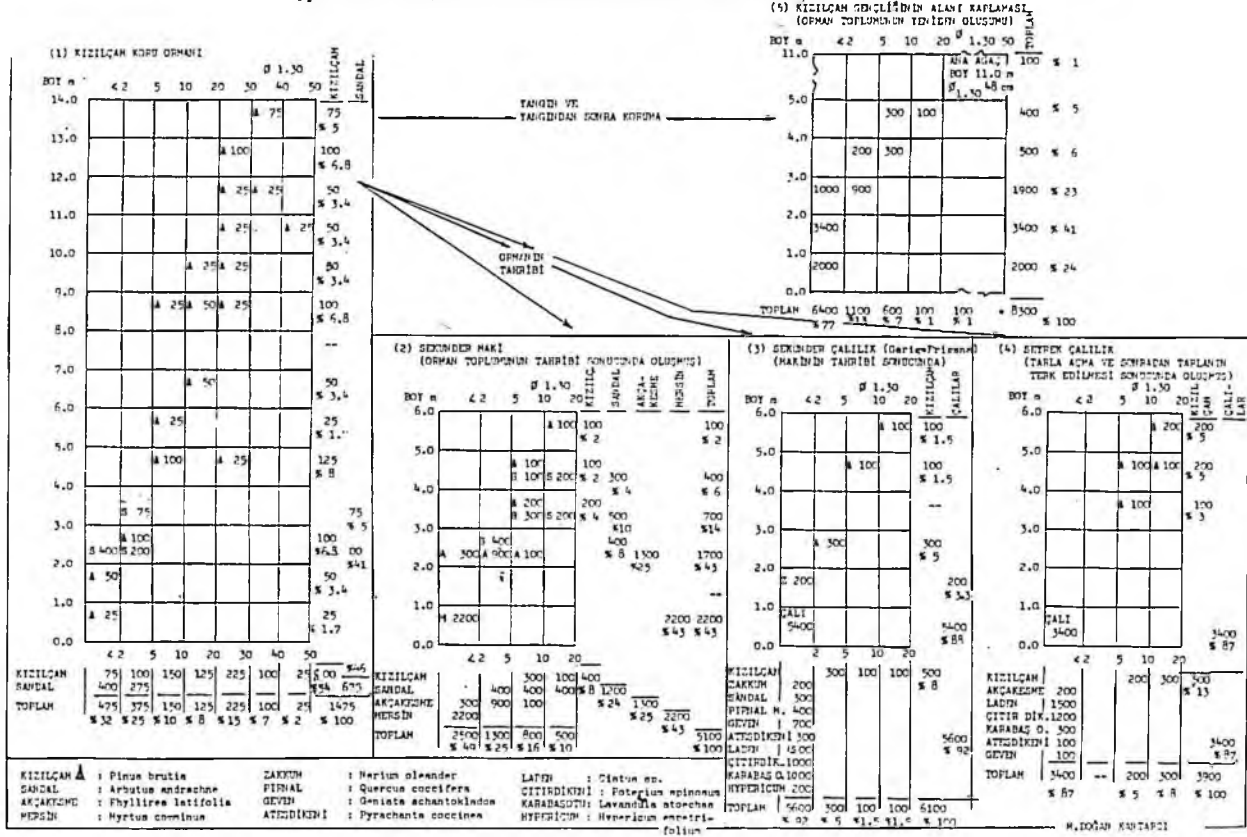
Reşadiye Yarımadasında volkan yoktur, ancak Tekir Burnuna 18 km uzaklıktaki İncirli Ada (Nysiros) ile Yelli Ada birer volkanidir. İncirli Ada volkanının lavlarının yaşı 200 000 yıl olarak tahmin edilmektedir (Di Paola 1974'e dayanarak T. Ercan ve ark. 1981-82). İncirli Ada volkanının 40 000 - 50 000 yıl önceki faaliyetinin sonucunda Reşadiye Yarımadasına volkan külü vb. malzeme yağmıştır (T. Ercan ve ark. 1981 - 82). Bu volkan külleri yamaçlardan aşağı taşınarak Yakaköy-Çeşme Köy-Yazı Köy-Cumah Köy düzlüğünü oluşturmuştur. Giritin kuzeyindeki Santorin volkanının son olarak M.S. 726'da püskürdüğü ve çevresi ile Ege Denizi'nin yüzen sünger taşları ile kaplandığı bildirilmektedir (T. Ercan ve ark 1981 - 82). Bu sünger taşlarına Reşadiye Yarımadasının güney kıyılarında ve Gebekum kumulunda rastlanmaktadır (bazılarında Ø 25 cm'e kadar). Santorin volkanının 1866'ya, İncirli Ada volkanının ise 1422'ye kadar faal olduğu bildirilmektedir.

Reşadiye Yarımadasında çömlek ve amphora fırınlarının yaygın olduğu arkeologların yaptığı kazılardan anlaşılmaktadır (N. Tuna 1987). Bu fırınların M.Ö. VII. yüzyıldan M.S. VII. yüzyıla kadar çalıştığı bildirilmiştir. Reşadiye'nin Muhal Tepe (Çivril) mevkiindeki tarım terasları ve M.Ö. IV ve III. yüzyıla tarihlenen çömlek fırınları, Karaköy yakınında Örgün Boğazı mevkiinde geç helenestik çağa tarihlenen çömlek fırınları ile kiremithaneler, Knidos yakınındaki Yerik Kuyu mevkiinde bulunan dar tarım terasları ile M.S. I.-II. yüzyıla tarihlenen çömlek fırınları, Mersincik Bükünde eski çiftlik hisarının yakınında M.S. I.-II. yüzyıla tarihlenen çömlek fırını, Hızırşah Köyü Kilise yanı mevkiinde yoğunlaşmış olan çömlek fırınları ve Değirmen Bükü hisarının yanında rastladığımız çömlek arukları incelenmiştir (N, Tuna 1987).

Bütün bu eski yerleşmeler, çömlek fırınları, volkanizma olayları ve ardarda gelen depremler ile istilalar Reşadiye Yarımadasında insan yerleşmesinin zaman içinde yoğunlaşıp azaldığını göstermektedir. İnsan etkisinin yoğunlaştığı dönemlerde ortaya çıkan doğa tahribatı, bu etkinin azaldığı dönemde kısmen telâfi edilmiş ve orman veya maki veya garig toplulukları gelişerek kültür alanları yabanlaşmıştır. Eskiden tarım ve zeytincilik yapılan terasların şimdi kızılçam ormanı veya sandal ormanı ile kaplanmış olması bu gelişimin en önemli delilidir. Ancak eskiden orman olan birçok alanın da bugün kayalık veya seyrek çalılık haline dönüşmüş olması insanın yoğun etkisinin olduğu dönemlerin (özellikle çömlek fırınlarının) hatırasıdır.

Son yıllarda hızlanan tatil köyleri ve benzeri inşaatlar yeni bir insan yoğunlaşması sürecine girdiğimizi göstermektedir. Bu defa günümüzdeki teknik ile güçlenen insan etkisinin Reşadiye Yarımadasındaki doğal ekosistemlerin dengesini temelinden sarsması söz konusudur. Yarımadanın bu tahribattan korunması için gereken önleyici tedbirlerin alınması gerekmektedir.

TABLE 5. REŞADIYE (DATÇA) YARIMADASININ KOCA DAĞ BÖLÜMÜNÜN GÜNEY BAKILI YAMACINDA İNBAŞI TEPE MEVKİİNDE KIZILÇAM ORMANININ ÇALILIĞA DÖNÜŞMESİ VE GENÇLEŞMESİ SAHVALARI (The brush formation and regeneration of the Pinus brutia-Forest at İnbaşı Tepe area of the south face of Kocadağ Region - Reşadiye Peninsula) (1) Pinus brutia forest formation, (2) Mediterranean brush type conversion, (3) Frığana type conversion, 4) Reformation of the brush to fields, (5) Renewal of the forest.

Tablo 6. KESİT 1 İLE TABLO 2 ve 3TE VERİLEN BİTKİLERİN TÜRKÇE İSİMLERİ

(The names of the Plants in section 1 and tables 2 and 3 in Turkish)

<i>Acer orientalis</i> syn. <i>A. sempervirens</i>	DOĞU AKÇAĞACI
<i>Achilla cretica</i>	
<i>Alysum desertorum</i> var. <i>prostratum</i>	
<i>Ammophilla arenaria</i>	KUM ÇAVDARI
<i>Anagiris foetida</i>	İĞİRCİK ÇALISI - KOKAR ÇALI
<i>Arbutus andrachne</i>	SANDAL
<i>Arbutus unedo</i>	KOCAYEMİŞ
<i>Asparagus acutifolius</i>	KUŞKONMAZ
<i>Asparagus aphyllus</i> ssp. <i>orientalis</i>	KUŞKONMAZ
<i>Asphodelus lutea</i>	ÇİRİŞOTU (SARI ÇİÇEKLİ)
<i>Asphodelus microcarpa</i>	ÇİRİŞOTU
<i>Calycatome villosa</i>	KEÇİBOĞAN - AZAĞAN
<i>Carex flacca</i>	MAVİ KINDIRA
<i>Carthamus spec.</i>	DİKENLİ ASPIR
<i>Cerasus prostrata</i> var. <i>prostrata</i>	DAĞ KIRAZI
<i>Ceratonia ciliqua</i>	KEÇİBOYNUZU
<i>Cistus creticus</i>	TÜYLÜ LADEN
<i>Cistus parvifolius</i>	BOZ LADEN
<i>Cistus salviifolius</i>	BEYAZ ÇİÇEKLİ LADEN
<i>Cistus villosus</i>	PEMBE ÇİÇEKLİ LADEN
<i>Clematis cirrhosa</i>	İPEK FİLBAHRİ
<i>Clematis cf. vitalba</i>	ORMAN ASMASI
<i>Coridothymus capitatus</i> syn. <i>Thymus capitatus</i>	SÜPÜRGE - KASAP KEKİĞİ
<i>Coronilla emerus</i> ssp. <i>emeroides</i>	YALANCI BURÇAK
<i>Crataegus monogyna</i>	AKDİKEN - GEYİK DİKENİ
<i>Cupressus sempervirens</i> var. <i>glauca</i>	MAVİ AKDENİZ SERVİSİ
<i>Cyperus capitatus</i>	YER BADEMİ
<i>Daphnea gnidiodes</i>	DEVELİK OTU
<i>Dianthus spec.</i>	HÜSNÜYUSUF
<i>Diyopteris pallida</i>	EĞRELTİ OTU
<i>Euphorbia achanthoamnus</i>	DİKENLİ SÜTLEĞEN
<i>Euphorbia biglandulosa</i>	SÜTLEĞEN
<i>Euphorbia dendroides</i>	ÇALI SÜTLEĞEN
<i>Euphorbia myrsinthes</i>	MERSİN YAPRAKLI SÜTLEĞEN
<i>Euphorbia peplus</i> var. <i>peplus</i>	SÜTLEĞEN
<i>Ephedra major</i>	DENİZ ÜZÜMÜ
<i>Erica manipuliflora</i> syn. <i>Erica verticillata</i>	ÇALI FUNDASI.

<i>Ferula asparagifolia</i>	KUŞKONMAZ YAPRAKLI ŞEYTAN TERSİ
<i>Filago cryocephala</i>	
<i>Foeniculum vulgare</i>	TATLI REZENE
<i>Ftilistemon chamaepeuce</i>	
<i>Galium (ODUNSU) sp.</i>	
<i>Genista achantoclado</i>	DİKEN YAPRAKLI KATIR TIRNAĞI
<i>Helicrysum orientale</i>	ALTIN ÇİÇEĞİ (KOYU SARI ÇİÇEKLİ)
<i>Helicrysum stoechas ssp. barrelieri</i>	ALTIN ÇİÇEĞİ (AÇIK SARI ÇİÇEKLİ)
<i>Hypericum empetrifolium</i>	SARI PÜREN (ÇALI KANTORON)
<i>Hypericum oviculiifolium</i>	OVAL YAPRAKLI PÜREN
<i>Inula heterolepis</i>	KAYA ANDIZI
<i>Juniperus oxycedrus</i>	KATRAN ARDICI
<i>Juniperus phoenica</i>	FİNİKE ARDICI
<i>Juncus acutus</i>	SAZ
<i>Lagurus ovatus</i>	TAVŞAN KUYRUĞU
<i>Laurus nobilis</i>	DEFNE
<i>Lavandula stoechas</i>	YABANI LAVANTA - KARABAŞ OTU
<i>Liquidambar orientalis</i>	GÜNLÜK (SİĞLA) AĞACI
<i>Lithodara hispidula ssp. hispidula</i>	
<i>Lithospermum purpurea - couruleum</i>	
<i>Lonicera etrusca var. etrusca</i>	TÜYSÜZ HANİMELİ
<i>Lonicera etrusca var. hispidula</i>	TÜYLÜ HANİMELİ
<i>Mandragora automnalis</i>	ADAMOTU
<i>Medicago marina</i>	
<i>Micromeria angustifolia</i>	DAĞ (TAŞ) NANESİ
<i>Myrtus comminus</i>	MERSİN
<i>Nerium oleander</i>	ZAKKUM
<i>Olea europea var. sylvestria</i>	DELİCE - YABANI ZEYTİN
<i>Origanum sp.</i>	MERCANKÖŞK
<i>Origanum sp.</i>	GENİŞ YAPRAKLI - BOZ - MERCANKÖŞK
<i>Paeonia mascula</i>	AYI GÜLÜ - YABANI SAKAYIK
<i>Phagnolon graeca</i>	
<i>Phlomis fruticosa</i>	ÇALBALI
<i>Phyllirea latifolia</i>	AKÇAKESME

Tablo 6'nın Devamı

<i>Pinus brutia</i>	KIZILÇAM
<i>Pirus eleagrifolius</i>	YABANI AHLAT
<i>Pistacia lentiscus</i>	SAKIZ
<i>Pistacia terebinthus</i>	MENENĞİÇ
<i>Populus tremula</i>	DAĞ KAVAĞI - TİTREK KAVAK
<i>Poterium spinosa</i>	APTESBOZAN - ÇİTİR DİKENİ
<i>Pyracantha coccinea</i>	ATEŞ DİKENİ
<i>Quercus aucheri</i>	BOZPIRNAL MEŞESİ - KERMES MEŞESİ (BOZ)
<i>Quercus coccifera</i>	PIRNAL MEŞESİ - KERMES MEŞESİ
<i>Quercus ilex</i>	PIRNAL MEŞESİ
<i>Quercus ilex var. rotundifolia</i>	BOZPIRNAL MEŞESİ
<i>Quercus infectoria</i>	MAZI MEŞESİ
<i>Quercus valonea</i>	PALUMUT MEŞESİ
<i>Rhamnus oleoides</i>	KÖRDIKEN
<i>Rhus coriaria</i>	DERİCİ SUMAĞI
<i>Rosa canina</i>	YABANI GÜL
<i>Rosa pulverilanta</i>	SİĞİLLİ YABANI GÜL
<i>Rubus anatolicus</i>	KÜÇÜK YAPRAKLI BÖĞÜRTLEN
<i>Rubus canescens var. canescens</i>	BÖĞÜRTLEN
<i>Ruscus aculeatus var. angustifolium</i>	HERDEMTAZE - YILBAŞI ÇİÇEĞİ
<i>Salvia bracteata</i>	ADAÇAYI
<i>Salvia fruticosa</i>	ADAÇAYI
<i>Salvia tomentosa</i>	GÜMÜŞİ YAPRAKLI ADAÇAYI
<i>Salvia viridis</i>	YEŞİL ADAÇAYI
<i>Saxifraga cf.</i>	TAŞKIRAN OTU
<i>Saturea tymbra</i>	YAĞ KEKİĞİ
<i>Scirpoides holoschoenus</i>	
<i>Sedum implexicoula</i>	DAMKORUĞU
<i>Smilax aspera</i>	GICIR
<i>Spartium junceum</i>	KATIRTIRNAĞI
<i>Styrax officinalis</i>	TESBİH
<i>Tamus comminus ssp. cretica</i>	ACIOT
<i>Teucrium chamaedrys</i>	YERMEŞESİ
<i>Teucrium polium</i>	ACI YAVŞAN
<i>Thymus capitatus (Bkz. Coridothymus capitatus)</i>	
<i>Thymus cf. cilicicus</i>	DAĞ KEKİĞİ
<i>Urgenia maritima</i>	ADASOĞANI
<i>Vitex agnus - Castus</i>	HAYIT

6. SONUÇ

Reşadiye Yarımadası günümüzde genel yapısı ile doğal ekosistemlerin geniş alanları kapladığı Akdeniz Havzasının ve belkide dünyanın nadir köşelerinden biridir. Primer bir orman ve sekonder bir akdeniz çalılığı olsun bütün doğal bitki toplulukları barındıkları yaban hayvanları ile bütünleşmiş kendi içinde dengeli bir ekosistem oluşturmuşlardır. Ancak bu doğal ekosistemlerin hassas bir dengeye sahip oldukları, su ve toprak dengesi bozulduğunda yenilenmelerinin çok zor olduğu gözden uzak tutulmamalıdır. Reşadiye Yarımadasında çok eski çağlardan kalmış ulu zeytin ağaçları ile ulu palamut ağaçları tek tek veya topluluk halinde hâlâ bulunabilmektedir. Eski çağlardan beri insanlığın yerleşmesine ait kalıntılar önemli arkeolojik inceleme konularıdır. Bütün bu ve benzeri zenginlikleri ile Reşadiye Yarımadasının bir açık hava müzesi durumunda bulunduğunu belirtmek gerekir. Öte yandan yarımada iklimi birçok hasta için bir açık hava tedavisini mümkün kılacak niteliktedir. Ancak Reşadiye Yarımadası hızla betonlaşmakta ve düzensiz yapılaşmanın etkileri görülmektedir. Beton hücrelere dönüştürülmüş sözümona yazlık tatil köyleri, kirlenmiş kıyıları, çöplükleri ve tahribedilmiş doğal ekosistemleri ile Reşadiye Yarımadası hiçbir çekişliliği olmayan bir yerleşme alanına dönüşme yolundadır. Tarım alanları da satılıp betonlaştırıldığı için yarımada kendi halkını dahi besleyemeyecek duruma düşecektir. Bütün bu olumsuz gelişmelerin önlenmesi için Reşadiye Yarımadasının bir MİLLÎ PARK statüsü içine alınması ve değerli kesimlerinin de koruma alanı olarak ayırılması gerekmektedir. Ayrıca yerleşme alanlarının ve yazlıkların yerlerinin seçiminde doğayı tahrib etmeyecek bir düzenleme ve planlamanın yapılması gerekmektedir.

ECOLOGICAL ASPECTS OF THE REŞADIYE (Datça) PENINSULA

Prof. Dr. M. Doğan KANTARCI ¹⁾

ABSTRACT

Reşadiye Peninsula, located at the southwestern corner of Anatolia, is formed of two mountains connected by a low and narrow neck. Being highly steep and not suitable for agriculture, it has survived human influences and reflects the human settlement only at intervals. In these aspects, the ecology is paralleled by geology and archaeology in the history of the peninsula.

Reşadiye Peninsula is the southwestern corner of Anatolia. It is 70 km in length, being 800 m in the most narrow part and 17 km in the widest region. The peninsula extends between the Mediterranean and Aegean seas as a steep wall with a peak of 1162 m. This is the main reason of the different climate qualities between the northern and the southern sectors. Reviewing the data from the single meteorological station on the peninsula, which cannot be considered to be sufficient, shows that rainfall and moisture increases from the town of Datça, going eastward towards Marmaris (Table 1). The natural plant distribution along the peninsula is also a convenient way of understanding the effects of the climate. Tables 2 and 3 and Profile 1 is useful in assessing the differences between the northern and southern aspects in the combinations of plant types which guide to the variations of the altitude-climate belts. Data obtained from tables 2 and 3 prove that the landscape also is effective on the climate and the natural plantation.

The peninsula is divided into 3 regions according to the base rock, soil, and landscape characteristics (Map 1):

- (1) Mt. Honaz-Mt. Emecik region
- (2) Koca Mountain region
- (3) Reşadiye region

The natural plantation of the peninsula today consist of *Pinus brutia* forests; *Pinus brutia* + *Populus tremula* + *Q. ilex* + *Arbutus andrachne* forests, and different large maki type and small size Mediterranean brush of Garig (frigana) type. The last, however, is not a primary but rather a secondary type spread by the human beings for thousands of years. The appearance of this brushy plantation is the result of erosion which originated from the destruction of the forests (overcutting,

goat breeding, etc.). If it were not for the erosion and if soil was protected, *Pinus brutia* would have grown easier and forests would have been regenerated.

History of the human inhabitation of the peninsula probably dates back to Minos culture, but the eruptions of Santorini volcano and the earthquakes between 2000-1600 B. C. should have buried out these earliest settlements (similar to Knossos). The first available information available today is from the city Cnidus dating back to 7C B. C. On the other hand, although once important, the settlements in the peninsula have never been continuous and very condensed and the city Cnidus lost its importance because of the earthquakes between 263-467 AD. and the Arab raids in 6-7 AD. The name Cnidus disappeared by the 7 C AD. Human settlement, however, continued as well as the earthquakes and the eruptions of volcanoes colcanoes (The volcano in Santorini Island was active in 726 AD, 16-18 C AD, and in 1866 for the last time). Throughout the history of the peninsula, human beings went on fishing, marketing, grape and olive planting; amphoras were built for the storage of wine and olive oil. The ovens for preparing these amphoras were discovered by the archaeologists. It is found that these ovens were heated up by wood from the forests which were also used for the construction of the ships. This, accompanied by the consumption of the young trees by goat herds, was the main reason of the erosion of the soil.

A new era of human effect on plant growth has been initiated by the new touristic movement to the peninsula. This unplanned pressure with the pollution is an important threat to the regional ecosystem of the peninsula today.

This land, with its archaeological value and natural resources, is still an unexplored area. Reservation as a national park of Reşadiye Peninsula and the protection of the still virgin areas, therefore, is a demand. Disorganized settlement and over crowding should be ceased to prevent accumulation of people and pollution.

KAYNAKLAR

AKŞİT, İ. (Tarihsiz yayın); *Mavi Yolculuk - Akdeniz Kıyı Uygarlıkları Sandoz Yayınları serisi - (Knidos sh. 92-96)*. Ali Rıza Başkan Güzel Sanatlar Matbaası A.Ş. - İSTANBUL

ERCAN, T. ; Günay, E. ; BAŞ, H. ; Can, B. 1981-82, *Datça Yarımadasındaki kuvarterner Yaşlı Volkanik Kayaçların Petrolojisi ve Kökenselel Yorumu*. M.T.A. Dergisi Sayı 97-98 (45-46) ANKARA.

METEOROLOJİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ 1974, *Ortalama ve Ekstrem Kıymetler Meteoroloji Bülteni T.B.nu 448*, Başbakanlık Basımevi - ANKARA.

TUNA, N. 1987; *Datça Yarımadası Arkeolojik Yüzey Araştırmaları, 1987 VI. Araştırma Sonuçları Toplantısı (141-158)*. T.C. Kültür Bakanlığı, Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Başkanlığı.

SOYSAL, H. - SİPAHIOĞLU, S. - KOLÇAK, D. - ALTINOK, Y. 1981, *Türkiye ve Çevresinin Tarihsel Deprem Kataloğu (M.Ö. 2100 - M.S. 1900)*. Tübitak Matematik Fiziki ve Biyolojik Bilimler Araştırma Grubu Proje nu. 341, Tubitak yay. nu. 563, TBAG seri nu. 34, TUBITAK basımı 1983 (VIII + 87) - Ankara.